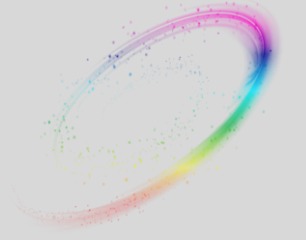

A AY
YÖNETMEN: REHA ERDEM
FİLM YAPIM YILI: 1989

“ **Yekta:** *Ama sen gördün.*

Nuran: *Hiçbir şey çıkmamış; koyu bir karanlık. Hepsi öyle.*

Yekta: *Makine görmediyse de sen gördün.*

Nuran: *Fotoğraflarda hiçbir şey yok diyorum.*

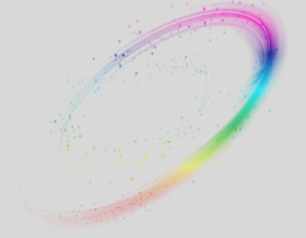
Yekta: *Sen gördün. Göresin diye çağırdım seni. Annemi gör diye. Gör diye. Ne diye bunca zahmet. Göstermek daha mı önemli. Her gördüğünü gösterebiliyor musun? Söylesene, her gördüğünü gösterebiliyor musun? Rüyaların fotoğrafını çekebiliyor musun? Işığın yetiyor mu? Netliğini ayarlayabiliyor musun? Görmeyi sadece görmeyi biliyor musun? Hem ne göstereceksin? Haberleşmek için mi? Kimlerle? Kendinle habersiz kaldın mı hiç? Gösterilemeyen şeyler görüyorum hep. Gör, sadece gör. Ne olursun o fotoğraflara görmek için bak. Görüyor musun? Görüyor musun Nuran? Anne mi görüyor musun? ” (A Ay filminden bir diyalog)*

Sanki bir rüyanın içindeymişsiniz izlemi ile film başlar. Eski bir evin odalarında gezinirken antika koca bir duvar saati kaçamayacağınız sıkıntılı bir şeylerin habercisidir. Dalgalı denizde ölü kedide sıkıntınızı ve endişenizi pekiştirir gibidir. Bu hiç de hayırlı bir rüya gibi değildir.

Eski ve yıpranmış konakta buluruz kendimizi. Rüya devam etmekte midir? Karar veremediğiniz anda, iki kadının konuşma sesleri rüyadan bizi çıkarır. Konakta, 13-15 yaşlarında Yekta, halası Nükhet ve dedesi Sırrı bey yaşamaktadırlar. Diğer halası Neyyir hanım onları ziyarete gelmiştir. Neyyir hala, bu sıkışmışlıktan onları kurtarmak istemektedir. Başka hayatlar ve dünyalar vardır. Neyyire hala İngilizce öğretmenidir. Bu rüyanın içinde tıklıp kalmamıştır. Kendi tercihlerini kullanmıştır. Ablasını, babasını ve yeğeni Yekta'yı da davet eder ama aslında

zorlar. Eski konağı bir daha dönmek üzere terketmelerini ister. Ama her birinin konakta kişisel kalma nedenleri vardır. Neyyir için yenilik ve modernite olan seçimler; Nükhet hala için kabustur. Kendi fanusunda güvenlidir. Baba Sırrı bey -ki nerdeyse hiç görmeyiz- belli belirsiz hasta yatağında yatmakta konakta son yolculuğunu beklemektedir. Yekta için ise sandalla kendisini terkeden annesinin geri döneceğini beklediği yerdir. Aslında annesi intihar etmiştir. Ama Yekta bunu asla kabullenmemiştir.

Sadece annesinin geleceğine inanmak istemektedir. Acısı ile başa çıkabilmek için bir akşam evin önünde sandalda annesini gördüğü inanmaktadır. Israrla buna inanmayan çevresindekilere inat bunu yüksek tondan takıntılı bir şekilde ifade eder. Çevresindeki kimse onun yasını anlamaz; duymaz. Sadece kendi doğrularını ve seçimlerini Yekta'ya empoze etmeye çalışılır. Bu yoğun ve sinir bozucu duyarsızlık Yekta'yı kendi sanrısı içine daha da iter.

Yekta'nın huzursuzluğunu oturduğunda, durduğunda, konuşmasında ve bakışında iliklerinize kadar hissedersiniz. İzleyeni de oturduğu yerde bu huzursuzluk rahat bırakmaz. Bir şeylerin yolunda gitmediğinin huzursuzluğunu yaşarsınız.

Film sizi Freud vari bir rüya aleminin içine bırakır. Yönetmen, psikanalizin çağrışım ve sembolik anlatım araçlarını gerçekten çok iyi kullanmış. Filmin her sahnesi , filmin içinde ki her nesne, öykünün gerçek yan oyuncularını gibidir. Sessiz sinemanın argümanları da simgesel anlatımı güçlendirmiştir.

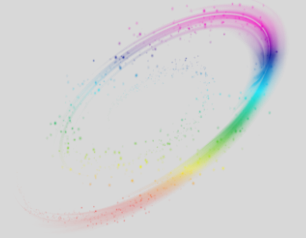
Evin kırık dökük boş odaları içinde yaşayanların ve önceden yaşamış olanların kalp ve hayal kırıklıklarının dili gibidir. Bu eskilik seyirci de her an bir şeyler olacak; birileri incinek izlenimi uyandırır. Tüm film boyunca eve karşı tekinsizlik duygusu seyirciyi terketmeyecektir.

Evinde içinde istedikleri gibi rastgele dolaşan martılar belkide filmin içindeki en özgür varlıklardır. Zaman zaman rahatsız edici vurdu duymaz halleri patavatsız duruşları vardır. Tıpkı bizim gibi seyircidirler. Bizde bu dramı seyrederken konağın içinde perde de gezerken bizde patavatsız mı oluyoruz? Belki de. Sinemada seyirci biraz röntgenci değil mi zaten?

Ailenin her ferdi kırılabilir, güvensiz ve hassastır. Her birinin sırları vardır. Ağır yükleri olan, söylenemeyen ve suçluluk ve ızdırap yaratan sırlar evinde içinde daha fazla gerilim ve huzursuzluktur. Tüm ev halkını korku ve kaygının nevrozuna sürükler.

Neyyir halasının Yekta'yı konaktan uzaklaştırma çabaları boşa olur. Her seferinde Yekta daha şiddetli itiraz eder. Annesinin yaşadığına ve sandalla gelip kendisini alacağına herkesi inandırmak ister. Hatta adadaki arkadaşı fotoğraf çekme meraklısı Nuran'ı çağırır. Gece saat 23.30'da annesini pencereden göreceğini fotoğraflarını çekmesini ister. Nuran, Yektanın heyecanı ile deklanşöre basar, basar tekrar basar. Gözü fotoğraf merceğinin dışına çıktığında, Yekta'nın gördüğünü görmediğini farkeder. Yekta fotoğrafları halalarına da gösterir. Onlar gördüğünü görmedikçe; daha derin bir ızdırap çeker. Bu ızdırap ve yaşadığı öfke Yekta'yı kendi karabasanında boğar.

Çocukların tanımlayamadığı, her özlem her kayıp gerçek dünyada onların karabasanına dönüşür. Bazen bir öfke, isyan bazen derin umutsuzluk içinde sanal bir umut olur. Duvarda bir sürü saat olmasına rağmen filmi izlerken zamanın ilerlemediğini düşünürsünüz. Zaman durmuş gibidir. Umutsuzluk ve acı bireyin zamanını durdurur.

İlerleyemez. Birey, çemberin içinde dönüp durur. Neyyir hala bu çemberden gerçekten çıkmış mıdır? En azından çabalamaktadır. Yekta'yı kendi kaosundan ve karabasanından çıkaramaz. Çünkü onu önce dinlemek, görmek ve anlamak için gösterecek sabrı yoktur. Neyyir halasının umutları, Yekta'nın korku ve kaygıları olmuştur.

Herkes kendi gözüyle gördükleri ile körleşmiş diğerinin acısını, isteğini, arzusunu görememiştir. Görmek sadece gözle olmaz.

Filmin sonunda rüyadan uyanırsınız. Biraz huzursuz biraz şüpheli. Arkadaşınıza sorarsınız. Sen ne gördün diye. Farklı şeyler görmüştür. 'Ama' diyecekken susarsınız. Yüzünüzde buruk bir gülümseme belirir. Kimse bir başkasının rüyasını göremez. Kimsenin Yekta'nın rüyasını ve hayallerini göremediği gibi.

Vivaldi'nin 300 yıllık G minör RV 531 iki viyolansel konçertosunun tınılarının burukluğu ile salondan çıkarsınız.

Aylin ÇEVİK
Danışman Psikolog & Eğitim Uzmanı
Öğretim Görevlisi